

VLAAMSE REGERING

**Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands bestuur, Inburgering, Toerisme en
Vlaamse Rand**

Mededeling aan de Vlaamse Regering

**Betreft: project herdenking '100 jaar Groote Oorlog (2014-18)' – Vlaams actieplan –
verslaggeving**

1. Achtergrond

Op 17 februari 2012 heeft de Vlaamse regering nota genomen van het Vlaams actieplan met betrekking tot de herdenking '100 jaar Groote Oorlog(2014-18)' (VR 2012 1702 MED 0075/1 en MED.0075/2)

Dit plan is een bundeling van verschillende actiepunten die een bijdrage vormen tot de realisatie van het herdenkingsproject. Het Vlaams actieplan is ingedeeld in de volgende rubrieken:

- Algemeen (A)
- Buitenlands Beleid (BB)
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)
- Communicatie (COM)
- Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)
- Financiën en Begroting (FB)
- Federaal, Gemeenschappen en Gewesten (FFG)
- Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)
- Landbouw en Visserij (LV)
- Mobiliteit en Openbare werken (MOW)
- Onderwijs en Vorming (OV)
- Ruimtelijke ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed (RWO)
- Toerisme (TOE)
- Werk en Sociale economie (WSE)
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)

Achter elk actiepunt schuilt een fiche met meer informatie en uitleg over de concrete invulling. In de fiches staat informatie over de initiatiefnemers, de actoren en de timing van de actiepunten, alsook uitleg over de historiek en de huidige stand van zaken van de verschillende projecten. Op deze manier zal het actieplan steeds actuele informatie bevatten en is het geschikt als monitoringinstrument van de verschillende projecten.

De actualisering is tot stand gekomen na schriftelijke input van de leden de Centrale Projectgroep '100 jaar Grote Oorlog'. Aan de leden werd gevraagd om de beschikbare informatie aan te passen en te actualiseren.

De mededeling geeft een overzicht van de belangrijkste initiatieven die tijdens de tweede helft van 2012 en de eerste helft van 2013 genomen zijn of voorbereid worden in een aantal beleidsdomeinen. Een overzicht van het actieplan is ook te bezichtigen via de website www.2014-18.be

De mededeling aan de Vlaamse Regering van 23 juli 2010 (VR 2010 2307 MED.0403) legt het takenpakket van het Projectsecretariaat vast. Dit vertaalt zich in verschillende acties. Vele van deze taken worden doorlopend ingevuld en blijven dus een belangrijk aandachtspunt voor de werking van het projectsecretariaat.

- Het aansturen van de centrale projectgroep
- Inventarisering van de internationale herdenkingsplechtigheden, investeringsplannen en andere WO I-initiatieven in binnen- en buitenland
- Formuleren van concrete voorstellen voor de organisatie van internationale herdenkingsmomenten in Vlaanderen
- De opbouw van een netwerk van actoren en partners in binnen- en buitenland
- Het detecteren van stakeholders
- De voortgangsbewaking van het project
- Communiceren over de voortgang van het project
- Correct doorverwijzen en aftoetsen van projectvoorstellen die in het kader van het herdenkingsproject via de reguliere subsidiekanalen kunnen worden gefinancierd
-

De Centrale Projectgroep is het coördinatie- en informatieuitwisselingsplatform van het project voor de activiteiten die door de verschillende geledingen van de Vlaamse overheid (departementen en agentschappen) in het kader van het herdenkingsproject worden ontwikkeld en fungeert als adviesorgaan voor de Vlaamse Regering.

De centrale projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en wordt voorgezeten door de secretaris-generaal van het Departement Internationaal Vlaanderen. De beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid die niet direct gevat worden door het herdenkingsproject, hebben een contactpersoon aangeduid, zodat ze maximaal betrokken worden bij het WO I-project.

De taken voor de centrale projectgroep betreffen vooral de doorlopende acties, zoals beschreven in het actieplan.

- Het melden van gesubsidieerde projecten in het kader van de WO I-herdenking aan het projectsecretariaat zodoende te komen tot een inventarisering van alle projecten en activiteiten die door de departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid worden betoelaagd in het kader van het herdenkingsproject.

- De aanvulling van het Vlaams actieplan met nieuwe actiepunten uit de verschillende beleidsdomeinen en de actualisering van de achterliggende fiches bij elk actiepunt
- Het aanleveren van relevante informatie uit de verschillende beleidsvelden en sectoren aan het projectsecretariaat in het raam van de uitbouw van een netwerk van relevante actoren op het terrein
- De initiatieven in het beleidsdomein worden systematisch afgetoetst met het projectsecretariaat zodat het overzicht te allen tijde bewaard blijft.
- De projecten en initiatieven kaderen steeds in de algemene visie en doelstellingen van het herdenkingsproject
- De communicatie rond het herdenkingsproject vanuit de verschillende betrokken beleidsdomeinen

2. Rapportering augustus 2012 – juli 2013

a. Algemeen

Op 13 december 2012 werd het Beschermcomité van de herdenking officieel geïnstalleerd naar aanleiding van het Europees Vredesconcert te Brussel. Aan de leden van het beschermcomité wordt gevraagd om als extern klankbord te fungeren voor het herdenkingsproject. Daarnaast zullen de leden ook ideeën en voorstellen vanuit hun eigen ervaring kunnen aanleveren voor de verdere uitwerking van de herdenkingsactiviteiten. Ten slotte zullen zij gevraagd worden het herdenkingsproject mee te helpen uitdragen in binnen- en buitenland en aanwezig te zijn op belangrijke scharniermomenten in het raam van het officieel programma.

Het Projectsecretariaat heeft als taak om een overzicht bij te houden van de initiatieven van de internationale actoren. Zo werd er per prioritaire partner een fiche opgemaakt met de volgende gegevens: algemene informatie mbt WO I, voorgaanden, relevante contactpersonen en adressen, dossiers en links.

Het projectsecretariaat staat eveneens in voor de financiële afhandeling van WOI-dossiers waaronder een subsidie aan de Last Post Association voor het project 'Mijmeringen van de Menenpoort' waarbij de 30 000ste editie van de Last Post ceremonie op 9 juli 2015 op plechtige wijze zal gevierd worden. Dit zal onder meer gebeuren door gedurende een volledig jaar verhalen over de mens achter de namen op de Menenpoort te vertellen.

b. Intra-Belgische context

Sinds het akkoord rond een intra-Belgisch afsprakenkader betreffende de samenwerking rond de herdenking van de 100ste verjaardag van Wereldoorlog Eén (2014-2018) is het overlegplatform op regelmatige tijdstippen bijeengekomen. Een concreet dossier voor de Vlaamse overheid betrof het overleg en de bereikte consensus over de tekst van de Flanders Fields verklaring (zie luik Buitenlands Beleid).

Op 8 februari 2013 heeft het Departement Internationaal Vlaanderen de plannen van de Vlaamse overheid toegelicht op de federale diplomatieke dagen. Dit kadert binnen de

informatieverlening over de herdenkingsplannen van de federale overheid en van de Gemeenschappen en Gewesten aan het Belgisch diplomatiek korps in het buitenland

Op 18 juni 2013 heeft het Departement internationaal Vlaanderen eveneens de herdenkingsplannen toegelicht aan het buitenlands diplomatiek korps te Brussel in het kader van een briefing rond WO I georganiseerd door het intra-Belgisch overlegplatform

Er werd door het secretariaat van het intra-Belgisch overlegplatform een sharepointsite opgericht waarbij de betrokken partijen informatie kunnen aanbrengen rond geplande evenementen en goedgekeurde projecten

c Buitenlands Beleid

Flanders Fields verklaring

Op 6 november 2012 heeft het Departement internationaal Vlaanderen op uitnodiging van Minister-president Kris Peeters een internationaal overleg georganiseerd te Groot-Bijgaarden waarbij 22 delegaties uit volgende landen aanwezig waren: Algerije, Australië, Canada, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Italië, Malta, Nieuw-Zeeland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Rusland, Servie, Slowakije, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Zuid-Afrika, Nederland en Japan

De onderhandelingen over de ontwerpverklaring zullen in samenspraak met de FOD Buitenlandse Zaken door het Departement internationaal Vlaanderen gevoerd worden waarbij gemikt wordt op 31 maart 2014 om de onderhandelingen idealiter af te ronden. Ook over de geplande datum van ondertekening zal nog verder overleg gepleegd worden.

Vredessymposium 4 november 2013

Begin februari 2013 werd een Organisatiecomité opgericht en op 13 februari 2013 kwam het voor het eerst samen om het vredessymposium van 4 november en het daaraan voorafgaande seminarie van 4 juli inhoudelijk voor te bereiden. Vanuit de invalshoek van maatschappelijke valorisatie van wetenschappelijk onderzoek zal het seminarie van 4 juli 2013 aandacht besteden aan de manier waarop wetenschappelijke expertise kan bijdragen aan traumabeheersing en vredesopbouw tijdens en na een situatie van oorlog en conflict. Tijdens het seminarie wordt ingegaan op drie aspecten daarvan: het bestuur en beleid van gemeenschappen of staten, psychosociale en educatieve interventies en medische zorg en gezondheidszorg. Voor elk van deze aspecten zal een spreker uit een (post-)conflictgebied toelichten waaraan in zijn/haar gemeenschap of land, tijdens en na het conflict, nood of behoefte is/was inzake traumabeheersing met het oog op de transformatie naar een vreedzame samenleving. Vervolgens zal een Vlaamse expert illustreren op welke manier zijn/haar wetenschappelijk onderzoek daarop een antwoord kan/heeft kunnen bieden. Hierdoor wordt de (noodzakelijke) wisselwerking tussen theorie en praktijk belicht.

Het Flanders Fields Trauma & Transformation Network heeft tot doel het in kaart brengen en bundelen van de bestaande Vlaamse wetenschappelijke expertise op het vlak van trauma en

transformatie. De zichtbare bundeling van deze expertise in een netwerk zou de Vlaamse Regering op termijn moeten toelaten om ze flexibel, gericht en snel in te zetten in geval van een buitenlandse vraag of op eigen initiatief, als een vorm van op wetenschappelijk onderzoek gesteunde noodhulp.

In het kader van de herdenking 100 jaar Groote Oorlog (2014-18), die in het teken staat van vrede, vredesopbouw en interculturele dialoog, zal op maandag 4 november 2013 een internationaal vredessymposium in de aanwezigheid van een aantal Nobelprijswinnaars worden georganiseerd. De volgende Nobelprijswinnaars hebben hun formele toezegging gegeven: Herman Van Rompuy, Leymah Gbowee, Betty Williams, Frederik Willem de Klerk en David Trimble.

Herdenkingstuinen

In de tweede helft van 2012 ging het pilootproject in het Verenigd Koninkrijk officieel van start. Een sponsorbrochure werd uitgegeven waarbij de Vlaamse Regering voor elk Brits pond dat vanuit Groot-Brittannië wordt gedoneerd, 1 Brits pond uit de Vlaamse begroting bijlegt met een maximum van 100 000 Britse ponden.

Inmiddels wordt werk gemaakt van een voorbereidend traject waarbij verschillende Vlaamse scholen via de onderwijskoepels zullen betrokken worden door middel van een 'adoptie' van een begraafplaats van de Commonwealth War Graves Commission waar Britse soldaten begraven liggen en die een partnerschap zullen aangaan met Britse scholen. Op de begraafplaatsen zal er aarde verzameld worden in jutezakken en op 11 november 2013 zal de aarde in jutezakken plechtig overhandigd worden onder de Menenpoort met het oog op een transport naar het Verenigd Koninkrijk voor de aanleg van de tuin waarvan de opening voorzien is in november 2014.

Inmiddels heeft het Departement internationaal Vlaanderen samen met de Vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering te Parijs een eerste overleg georganiseerd op 9 april 2013 met Frankrijk met het oog op de aanleg van een dergelijke tuin in Parijs.

Gelijklopend met het project herdenkingstuinen onderzoekt het Departement internationaal Vlaanderen om het Clinton Dewitt Park en het Clinton War Memorial (beter bekend als de 'In Flanders Fields Doughboy') te ondersteunen in het kader van het 'Adopt-a-park' project in New York. In ruil voor het peterschap krijgt het Vlaamse herdenkingsproject voor WO I visibiliteit in New York en zal er een gemeenschappelijk programma ontwikkeld worden tijdens de herdenkingsperiode. Dit initiatief werd door de Vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering te New York officieel voorgesteld naar aanleiding van Memorial Day op 24 mei 2013.

Internationale contacten

Verder hebben de Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering te Berlijn en Londen respectievelijk op 22 februari 2013 en 15 mei 2013 een informatiesessie georganiseerd ten behoeve van de Duitse en Britse actoren om de concrete plannen van de Vlaamse regering

rond de herdenking toe te lichten in samenwerking met de vertegenwoordigers van Toerisme Vlaanderen

d Cultuur, Jeugd, Sport en Media

In 2012 gaf het Agentschap Kunsten en Erfgoed de opdracht aan het Instituut voor Publieksgeschiedenis (IPG) van de UGent om een proeflijst van topstukken voor het Wereldoorlog I-erfgoed te ontwerpen. Doelstelling van dit project is het in kaart brengen en beschermen van waardevol erfgoed van de Eerste Wereldoorlog. Het IPG stelt een geargumenteerde proeflijst van topstukken op die zowel vormelijk als inhoudelijk divers is. Dit houdt een zoektocht in naar alle types roerend erfgoed die zowel herinneren aan de loopgraven als aan het bezette België, zoals bv. affiches, vlaggen, militaria, foto's, documenten, kunstobjecten. Deze proeflijst zal een overzicht bieden van kandidaat-topstukken op Vlaams grondgebied uit openbaar en privébezit. De proeflijst zal afgewerkt worden tegen september 2013. Hierna zal de Topstukkenraad voorstellen doen aan de minister met betrekking tot eventuele opname op de Topstukkenlijst.

Veel cultuurorganisaties zullen acties rond de herdenking van Wereldoorlog I organiseren binnen hun reguliere werking waarvoor ze werkingssubsidies ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap. Dit geldt met name voor de cultureel-erfgoedorganisaties. Sinds vorig jaar vraagt het agentschap Kunsten en Erfgoed gegevens over de geplande activiteiten afzonderlijk op met de jaarverslagen van de organisaties. Dit gebeurde ook met het jaarverslag 2012, deze gegevens worden momenteel verwerkt.

Daarnaast kende minister Schauvliege voor de projectenronde 2013 subsidies toe aan het project 'Tekstaffiches: spiegel van het dagelijks leven tijdens de Eerste Wereldoorlog' aangevraagd door het stadsarchief Gent, maar waarvoor wordt samengewerkt met een groot aantal relevante partners uit het Vlaamse cultureel-erfgoedveld. Het project is gericht op het in kaart brengen en (o.m. door middel van digitalisering) ontsluiten van de tekstaffiches waarmee de bezetter met de bevolking communiceerde.

In het voorjaar 2013 organiseerden Heemkunde Vlaanderen en FARO samen met het Instituut voor Publieksgeschiedenis en het Vlaams Vredesinstituut in iedere provincie een workshop over het opzetten van een originele activiteit over de Eerste Wereldoorlog onder de naam 'Workshop: 14-18 van dichtbij'. In deze workshop kon men inspiratie opdoen en informatie krijgen over nieuwe inzichten in het historisch onderzoek naar de Eerste Wereldoorlog, zoals dat onlangs werd samengebracht in de inspiratiegids '14-18 van dichtbij'.

Ook in 2012 en 2013 zet de VRT volop in op de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Zo werd in november 2012 de gepaste aandacht besteed aan de herdenking van Wapenstilstand via een rechtstreekse uitzending van de 11 novemberherdenking en de Last Post Ceremonie. Verder werden ook twee afleveringen van de documentaire reeks 'Niets is Zwart-Wit' op Canvas uitgezonden. In het voorjaar van 2013 werd de fictiereeks 'Parades End', een internationale samenwerking met de BBC en het productiehuis HBO vertoond op één, alsook de achtdelige reeks van 'Ten Oorlog', waar de kijkers worden meegenomen op een 1500 kilometer lange ontdekkingsstocht langs de westelijke frontlijn. Van het programma verscheen tevens een boek en werd een tentoonstelling opgesteld in

het In Flanders Fields Museum. Op CANVAS werd in 2013 een nieuwe zesdelige documentaire reeks vertoond over de 'Allerlaatste getuigen'.

Het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) en het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) lanceerden, in samenwerking met bioscoopgroep Kinopolis en Canvas, een unieke oproep naar de animatiesector en de literaire wereld. De Fondsen willen, naar aanleiding van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog in 2014, twaalf ultrakorte animatiefilms met bijhorende gedichten laten creëren rond het thema 'vrede'. De films en gedichten worden in het herdenkingsjaar aan het ruime publiek voorgesteld via de schermen van Kinopolis en de platformen van Canvas.

In een eerste fase (tweede helft 2012) lanceerde men de oproep voor het insturen van animatiefilmprojecten. Gemikt wordt zowel op opkomend als gevestigd talent. In een volgende fase – begin 2014 – zal het VFL een oproep uitschrijven voor twaalf gedichten rond het thema 'vrede', geïnspireerd op de gerealiseerde animatiefilms.

e Communicatie

In 2012 en 2013 werd op periodieke wijze gerapporteerd over het herdenkingsproject in het Vlaams Parlement. Zo is er de zesmaandelijksse rapportering van Toerisme en Onroerend Erfgoed in de verenigde commissies Toerisme en Onroerend Erfgoed. Dit gebeurde op 19 september 2012 en 14 mei 2013. Specifiek voor wat betreft de communicatie verzorgde het Projectsecretariaat samen met Toerisme Vlaanderen op 30 januari 2013 een presentatie bij de Expertencommissie Overheidscommunicatie van het Vlaams Parlement.

Er werd vervolgens een traject opgezet om tot een Vlaamse gecoördineerde communicatiestrategie rond de herdenking te komen. Zo werd het project '100 jaar Grote Oorlog' voorgesteld op het SOBO-communicatieoverleg van de Vlaamse Overheid van 16 mei 2013 en werden respectievelijk twee vergaderingen van de Centrale Projectgroep op 30 mei en 26 juni 2013 volledig gewijd aan het thema van communicatie. Gemikt wordt op de totstandkoming van een overkoepelend communicatieplan over de Herdenking van '100 jaar Grote Oorlog' tegen de zomer 2013.

In de tweede helft van 2012 werd een structurele samenwerking met CultuurNet Vlaanderen opgezet. Zo leverde CultuurNet de input en opmaak van de UiT Agenda Grote Oorlog, raadpleegbaar op de website www.2014-18.be en werd een 'Handleiding voor invoerders' ontworpen. De website www.2014-18.be werd inhoudelijk uitgebreid en voorzien van een Engelse vertaling. In de eerste jaarhelft van 2013 werd samengewerkt rond de structuur en de uitbouw van een publiekswaarschuwing die on line zal verschijnen met het oog op de start van de effectieve herdenking.

Het projectsecretariaat ontwikkelde een huisstijl op basis van het logo '2014-18' en is ook in samenspraak met Toerisme Vlaanderen en Westtoer mede verantwoordelijk voor het toekennen van het logo aan organisaties op het terrein. Hiervoor werd een officieel aanvraagformulier opgemaakt. Naar aanleiding van 11 november 2012 werd ook een nieuwe versie van de brochure van het projectsecretariaat uitgebracht.

Het projectsecretariaat is in overleg met de DAR-Communicatie om het thema van Wereldoorlog Eén te koppelen aan de uitgave van de Zakagenda 2014. De Zakagenda zal passende beelden over WO I bevatten evenals informatie verlenen over de evenementen in Vlaanderen in 2014.

f. Economie, Wetenschap en Innovatie

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek- Vlaanderen (FWO) werd belast met de wetenschappelijke ondersteuning van het herdenkingsproject en het heeft daarvoor in 2012 een wetenschappelijk comité opgericht. Voor de aanstelling van de leden van het wetenschappelijk comité werd een beroep gedaan op de Vlaamse universiteiten, die elk een aantal afgevaardigden hebben aangeduid. Het wetenschappelijk comité wordt belast met de inhoudelijke uitdieping en de aansturing van de uitvoering van de projecten binnen het beleidsdomein EWI met een publicatie - die een status quaestionis moet bieden en tevens gericht is naar het grote publiek - en een studiedag over de Eerste Wereldoorlog. De samenstelling van het comité is vermeld in fiche EWI 01 (bijlage 1).

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) zal – als kennis- en ondersteuningscentrum voor de kust- en zeewetenschappen in Vlaanderen en daarbuiten – ook een bijdrage leveren aan de herdenking van de Eerste Wereldoorlog in 2014-2018. Daarom zal het eind 2013 een thematisch en extra dik nummer van het tijdschrift De Grote Rede (http://www.vliz.be/NL/Infoloket/Infoloket_GR) produceren rond "Wereldoorlog I en de zee". Naast 10-15 hoofdbijdragen, geschreven samen met de experts uit het onderzoeksveld, zullen ook alle bijzondere rubrieken een specifieke WOI-invulling krijgen. Het nummer wordt vervolgens ook vertaald naar het Engels, het Duits en het Frans voor een internationaal publiek.

g. Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)

De Vlaamse Landmaatschappij heeft een aantal initiatieven genomen. Meer bepaald neemt VLM het aspect van de Eerste Wereldoorlog mee in de lopende projecten in de Westhoek. Deze situeren zich op het niveau van het restaureren/consolideren van oorlogsrelicten en de recreatieve ontsluiting ervan. In het nabije verleden is er gewerkt rond de oorlogsrestanten langs de Frontzate, de integratie van WO1-gerelateerde landschapskunstprojecten en de inrichting van de voormalige Belgisch militaire begraafplaats te Reninge. Een concrete stand van zaken is terug te vinden in fiche LNE 05 (bijlage 1).

Als onderdeel van de versterkte inzet voor een 'goed gastheerschap in natuur' start het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) een deelproject '100 jaar Groote Oorlog' op. Dit project moet de inspanningen en de diverse acties die ANB plant rond dat thema, intensifiëren, stroomlijnen en coördineren.

Het project steunt op volgende krachtlijnen:

De Groene Oorlogsroute wordt uitgetekend als leidraad voor het project. Het betreft een snoer aan ANB-domeinen (natuur, bos, park) en domeinen van andere beheerders, van de kust tot in Voeren, dat een eenheid vormt vanuit de insteek 'W01'. De route is deels virtueel maar ook concreet op het terrein aanwezig.

De Groene Oorlogsroute geldt als drager voor belevingsprojecten die de route gedurende de volledige projectperiode vitaal houdt.

Door mee-koppeling met andere ANB-projecten wordt een WIN-WIN nagestreefd. Het ANB werkt een idee uit om door middel van het aanplanten van vredesbomen en vredesbossen aan te sluiten op een eeuwenoude traditie en om via deze symbolische actie vanuit Vlaanderen de vredesgedachte (wereld)wijd uit te dragen.

Voor het globale project is een samenwerking met Toerisme Vlaanderen, Westtoer en de andere provinciale toeristische diensten zeer belangrijk.

Op het terrein zal het gevoerde beheer rekening houden met het aanwezige militair erfgoed en zoeken naar goede vormen van ontsluiten.

h Landbouw en Visserij

Het beleidsdomein Landbouw en Visserij werkt voor de herdenking van WOI samen met het Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis (ICAG) van de KU Leuven.

Op 30 november 2012 organiseerden LV en het ICAG in Dendermonde een studie- en contactdag onder de titel 'Water maar geen brood. landbouw, voedselbevoorrading en de Eerste Wereldoorlog'. De opzet van deze eerste contact- en studiedag was dubbel. In de voormiddag stelden onderzoekers de resultaten van nieuw en inspirerend studiewerk voor. In de namiddag werden verschillende prikkelende publieksactiviteiten, die zullen worden georganiseerd in 2014-2018, ter inspiratie voorgesteld. Deze dag richtte zich zowel naar erfgoedzorgers, heemkundigen en plattelandsgidsen als naar professionals uit de landbouwsector. De studie- en contactdag telde ongeveer 100 deelnemers, verspreid over gans Vlaanderen, die verschillende organisaties vertegenwoordigden (zowel in de erfgoed- als in de landbouwsector).

Op deze contactdag bleek dat er veel lokale initiatieven worden genomen en dat er wel degelijk een vraag was naar coördinatie en algemene ondersteuning. Daarom is beslist een kerngroep op te richten die binnen het grotere kader van de herdenking zal focussen op het thema landbouw en voedsel. Daarin zullen LV en het ICAG de krachten bundelen met de provincies, lokale erfgoedorganisaties en de beroepssectoren uit de land- en tuinbouw. De eerste vergadering vond plaats op vrijdag 24 mei 2013 in het Ellipsgebouw in Brussel. De belangrijkste conclusies uit dit eerste overleg waren:

- werken volgens open participatie: de kerngroep staat open voor samenwerking met geïnteresseerde nieuwe partners,
- de kerngroep zal een coördinerende rol spelen: bestaande initiatieven samenbrengen en communiceren vanuit een centraal platform;

- generieke ondersteuning bieden in de vorm van onderzoeksgidsen, informatie en producten die voor iedereen bruikbaar zijn, een faciliterende functie vervullen,
- gezamenlijke initiatieven uitwerken

LV en ICAG gaan nu verder aan de slag met deze conclusies en werken een concreet voorstel uit dat later dit jaar zal worden voorgesteld, op een nieuwe contact- en studiedag. Ook wordt verder afgestemd met de Centrale Projectgroep WO I

Op donderdag 28 februari 2013 vond een infonamiddag 'Landbouw, voeding en WO I' plaats in Passendale (Zonnebeke). De namiddag was georganiseerd door Inagro, onder andere i.s.m. met ICAG/CAG, en richtte zich specifiek naar landbouwverbreiders. De namiddag was erop gericht om de ideeën die bij de landbouwverbreiders bestonden, te begeleiden en om interessante samenwerkingen op te zoeken. Er waren zo'n 40-tal deelnemers.

In het voorjaar kreeg het ICAG reeds diverse vragen tot samenwerking en informatie, onder meer van Pasar vzw, een sociaal-culturele organisatie voor recreatie en toerisme en van de Koninklijke Maatschappij Neerhofdierenteelt Leuven vzw. Daarnaast schrijft het ICAG diverse kleine en grote artikelen die handelen over de invloed van de Eerste Wereldoorlog op land- en tuinbouw en visserij. Zo zijn er bijdragen in De Grote Rede (het publiekstijdschrift van het VLIZ), op Het Virtuele Land.be (erfgoedbank van CAG), VILT, Landgenoten.

Op 11 juni 2013 vond in Leuven het ICAG-seminarie 'Van loopgravenkaarten tot ruimtelijke planning. Het oorlogslandschap van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek' door Hilde Verboven (Onroerend Erfgoed) plaats. Er waren zo'n 60 deelnemers. Op hetzelfde moment stelde het ICAG i.s.m. LV een onderzoeksgids voor over het thema landbouw, voedsel en WO I, met als titel 'Boeren, boter en bezetters'. Deze gids zal dienen als basis voor de ontwikkeling van verdere producten in het kader van de herdenking en is daarnaast ook bedoeld als bronnengids voor andere spelers op het terrein. De onderzoeksgids levert ook de basis voor een publieksvriendelijke publicatie die eind 2013 of begin 2014 voorgesteld wordt.

Daarnaast is het de bedoeling dat LV via VLAM betrokken wordt bij de ontwikkeling van herdenkingstuinen op iconische plaatsen in het buitenland en zal het samen met het ICAG meewerken aan de inrichting van een herdenkingshal op de internationale floralienbeurs in Gent in 2016.

1. Mobiliteit en Openbare Werken

Het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken werkt verder de door haar opgenomen engagementen af die zich vooral toespitsen op

- het realiseren van een goede en veilige ontsluiting en bereikbaarheid van de WO I sites in de Westhoek

- en het goed beheren en onderhouden van WO I gerelateerde sites, monumenten en gedenktekens onder beheer van de entiteiten binnen MOW

Voor het realiseren van een goede en veilige ontsluiting en bereikbaarheid focust De Lijn op een verhoogd aanbod in november 2014 in het kader van de 100ste verjaardag van de 1ste slag bij Ieper. Het overleg met de federale overheid verantwoordelijk voor het spoor werd benut om aan te dringen om de intensiteit en de densiteit van de treinverbindingen naar en in de Westhoek aan te passen aan de te verwachten aangroei van bezoekers.

De herinrichting van de Frenchlaan te Ieper en de doortochten van Mesen, Beselare en Geluveld zijn afgewerkt. De herinrichting van de stationsomgeving van Ieper en de aanleg van de ring van Poperinge tussen de Krombeekseweg en de N321 zijn in uitvoering.

De project-MER voor de N8 Ieper Veurne werd goedgekeurd door de Dienst MER op 2 juli 2013 en de aanleg van de zuid-westelijke omleiding van Diksmuide zit in voorbereidingsfase.

Van de meeste fietspadprojecten die in het kader van het Fietsfonds in de Westhoek lopen is het ontwerp af en lopen de onteigeningen. Het dubbelrichtingsfietspad Sluizen (N380) gaat in binnenkort in uitvoering.

AWV heeft het plaatsen van de bewegwijzeringsborden, onder meer in het kader van de nieuwe toeristische autoroutes, mee geadviseerd, het wettelijk kader geschetst en erop toegezien dat ze duidelijk, herkenbaar en leesbaar waren. Het Agentschap was ook betrokken bij het plaatsen van infobakens ter hoogte van WO I-sites langs gewestwegen.

De beheersplannen voor de aan WO I gerelateerde sites, monumenten en gedenktekens onder beheer van de entiteiten binnen MOW worden uitgevoerd. Voor de Duitse oorlogsbunker te Diksmuide (Kaaskerke) is een overeenkomst opgesteld om dit monument te integreren in de site Dodengang en het latere beheer over te dragen aan de Federale Overheidsdienst Defensie. Het standbeeld van het Zevende Linie te Nieuwpoort (St Joris) wordt gerestaureerd. Bij de herinrichting van de St Laureinsduinen te Westende-Middelkerke werd rekening gehouden met het militair erfgoed.

J. Onderwijs en vorming

In januari 2013 nam de interne werkgroep ter voorbereiding van de herdenking WO I binnen het onderwijsveld van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming een doorstart. De werkgroep wordt aangestuurd door het Agentschap Onderwijscommunicatie en vertegenwoordigt de belangrijkste actoren binnen de administratie Onderwijs o.a. CANON Cultuurcel, Klasse, Klascement, het Departement Onderwijs, AKOV. Ook relevante partners van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie (bv. In Flanders Fields Museum, pedagogische begeleidingsdiensten, ...) sluiten hierop aan.

Op 24 april 2013 werd de forumdag van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie exclusief georganiseerd rond het thema van de Eerste Wereldoorlog. Naast lezingen, workshops en good practices rond het thema stond de door het BCH ontwikkelde toetssteen centraal, een evaluator voor educatieve projecten. Door de provincie West-Vlaanderen is deze toetssteen specifiek hertaald en gericht op het thema van de Eerste

Wereldoorlog Vanaf het schooljaar 2013-2014 worden deze instrumenten verspreid naar het onderwijsveld en aanbieders van educatief materiaal

Tijdens het voorjaar 2013 werd een helder overzicht opgemaakt van de verschillende communicatiekanalen richting het onderwijsveld rond WOI Momenteel investeert men in een verregaande synergie tussen volgende kanalen www.cultuurkuur.be, www.herinneringseducatie.be, www.thegreatwar.be In samenwerking met Cultuurnet en in het licht van hun input voor www.2014-18.be wordt werk gemaakt van een maximale uitwisseling tussen de verschillende kanalen.

Tijdens een breed leerkrachtenevenement in Vlaanderen in het najaar van 2014 kunnen leerkrachten kennismaken met het educatief aanbod rond WOI

Op het vlak van vorming voor leerkrachten met betrekking tot het thema zijn de voorbereidingen gestart voor de Dag van de cultuureducatie (februari 2014), de forumdag van het Bijzonder Comité voor herinneringseducatie (maart 2014) en in het najaar 2014 een colloquium herinneringseducatie i s m KATHO West-Vlaanderen

Het platform voor mediawijsheid, www.ingebeeld.be, ontsluit verhalen en verbeeldende reflecties rond het thema "oorlog en vrede". Binnen het kader van de LABOtrajecten voor hogescholen gaan studenten lerarenopleiding in dialoog met fotograaf Jimmy Kets die in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut werkt aan een tentoonstelling over "herinneren". Met het In Flanders Fields Museum en zes Ieperse basisscholen loopt een traject dat onderzoekt hoe het thema bij jonge kinderen aan te brengen Verder ontsluit het platform ook verhalen van Piet Chielens, Erwin Mortier, Koenraad Tinel en Simon Gronowsky In de LABORuimte van het platform wordt in samenwerking met VRT en VIAA audiovisueel materiaal ontsloten voor leerkrachten Op dit ogenblik is de televisieserie "Ten Oorlog" reeds ontsloten

Als stimulans tot uitwisseling tussen leerlingen rond het thema WOI werden in 2013 volgende stappen ondernomen

- In gesprek met The British Council en het Institute of Education wordt bekeken hoe er uitwisseling tot stand kan komen rond de projecten "Global Voices on WWI" en "Connecting Classrooms".
- Het thema WOI werd opgenomen in de twinningprogramma's en in het Vlaams netwerk van UNESCOscholen
- Het Prins Filipsfonds herhaalt in zijn oproep tot uitwisselingsprojecten tussen scholen uit de verschillende gemeenschappen van ons land het accent op WOI.

k Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed

De afgelopen jaren heeft het beleidsdomein RWO en specifiek het beleidsveld Onroerend Erfgoed een geïntegreerde strategie voor het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog uitgebouwd De focus ligt echter niet meer alleen op het startjaar 2014, de blik wordt al verder tot het jaar 2018 gericht.

Het wetenschappelijk onderzoek over de relictten van de Eerste Wereldoorlog is afgerond. De onderzoeksresultaten worden nu aangewend om een gefundeerde beschermings-, beheers- en ontsluitingsstrategie uit te werken. Tussen 2013-2015 zullen de onderzoeksresultaten ook publiek gemaakt worden via publicaties en lezingen.

De thematische beschermingscampagnes van bunkers en gedenktekens lopen verder in 2013. Parallel krijgt het (oorlogs)landschap een bijzondere plaats in het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ieperboog zuid' met de aanduiding van een erfgoedlandschap met bijzondere aandacht voor het WOI-erfgoed. Bijkomend wordt in de noordelijke Ieperboog de aanduiding van drie ankerplaatsen voorbereid. Hun aanduiding wordt mee gemotiveerd omwille van de aanwezigheid van het oorlogserfgoed, met inbegrip van 'kanaal Ieper-IJzer', 'slagveld Pilkem Ridge-Ceasars Nose' en 'slagveld Passendale'.

Hoewel de Eerste Wereldoorlog vooral geassocieerd wordt met de provincie West-Vlaanderen, heeft de oorlog ook in andere provincies sporen achtergelaten. In Halen (provincie Limburg) en ter hoogte van de Getevallei (provincie Vlaams-Brabant) zijn de slagvelden en relictten van enkele zware veldslagen terug te vinden. Ook de Antitankgracht in Stabroek tot Ranst uit de Tweede Wereldoorlog bevat een zone met relictten uit de Eerste Wereldoorlog. Via de aanduiding van ankerplaatsen in deze drie gebieden krijgen deze sites de aandacht die ze verdienen.

Eigenaars en beheerders van dit beschermd erfgoed worden aangespoord om een langetermijnvisie voor het beheer van dit specifieke erfgoed te ontwikkelen en er worden prioritair onderhouds- en restauratiepremies toegekend voor de instandhouding van dit erfgoed. De beheerswerkzaamheden aan het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog gaan onverminderd door, zoals de geplande herstelwerken aan de omheiningsmuren van de militaire begraafplaatsen. Ook de restauratie en de herbestemming van het Albert I-monument in Nieuwpoort (Ganzepoot) tot bezoekerscentrum is een markant voorbeeld. De principes van het masterplan 'Herinneringspark 2014-2018' worden geïmplementeerd door de lokale en provinciale actoren, die actief betrokken waren bij het tot stand komen van het masterplan.

Bij de voorbereiding van het UNESCO-Werelderfgoed dossier ligt in 2013 de nadruk op het harmoniseren van de indicatieve lijsten van de deelnemende regio's en lidstaten. Het is de bedoeling dat Frankrijk, net zoals België, het dossier over de Eerste Wereldoorlog toevoegt aan haar indicatieve lijst en dat beide vermeldingen op elkaar worden afgestemd conform de richtlijnen die UNESCO hanteert. Verder wordt er in onderling overleg besproken welke concrete sites en relictten worden voorgesteld als Werelderfgoed. Hierbij gaat ook aandacht naar de belangrijkste beheerprincipes voor dit erfgoed op lange termijn en over de mogelijke afbakening van bufferzones. Hiervoor zal nauw overlegd worden met de betrokken gemeente- en provinciebesturen en met de diverse sectoren.

I Toerisme

Vanuit toeristisch oogpunt heeft Vlaanderen de ambitie om dé regio in Europa te worden waar bezoekers het verhaal van de Eerste Wereldoorlog kunnen beleven als een fascinerende geschiedenis met een universeel menselijke boodschap van vrede. De

herdenkingsperiode 2014-2018 vormt een sterke hefboom om deze ambitie waar te maken, en heeft een intensieve toeristische voorbereiding in gang gezet

Impulsen

Na studie van de actuele situatie in 2008, werden in 2010 impulsen gegeven ter verbetering en uitbreiding van het vaste aanbod aan WO I-bezienswaardigheden en onthaalinfrastructuur. Dit gebeurde via het impulsprogramma '100 jaar Grote Oorlog' (2010, 15 miljoen euro verdeeld over 44 projecten). Enkele strategische projecten zijn reeds afgewerkt: het nieuwe In Flanders Fields museum (Ieper), het Lyssenthoek Cemetery bezoekerscentrum, de dodencellen en de executiepaal (Poperinge), het bezoekerssalon en het vernieuwde Memorial Museum Passchendaele 1917 (Zonnebeke). De andere projecten zijn volop in realisatiefase.

Een tweede oproep binnen het impulsprogramma (2012, 6,7 miljoen euro voor 14 projecten) was er op gericht om tijdens de herdenkingsperiode een aantal hoogstaande publieksevenementen met internationale uitstraling te programmeren. Op 1 november 2013 zal als eerste van deze affiche de dubbeltentoonstelling 'Oorlog en Trauma' van start gaan in het In Flanders Fields Museum en het museum Dr. Guislain.

Productontwikkeling

In 2012 en 2013 zijn tal van inspanningen geleverd op het vlak van productontwikkeling en onthaal (uitwerken van commerciële reispakketten, tours en excursies, organiseren van de basisinformatie, van het onthaal, gidsen, informeren Vlaamse congresbedrijven, edm) in samenwerking met de talrijke lokale actoren. Gezien het belang van de Westhoek werken Toerisme Vlaanderen en het Westvlaamse Programmasecretariaat hier nauw samen. Ook partners uit de commerciële wereld zoals Horeca Vlaanderen en BAAV (touringcarbedrijven) zitten mee aan tafel.

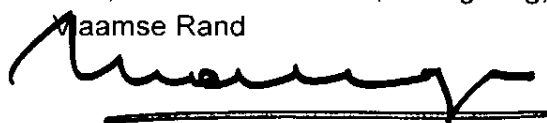
Promotie

Het toeristisch marketingplan voorziet in internationale promotie door Toerisme Vlaanderen in Groot-Brittannië, Nederland, Ierland, Canada, de VS, Nieuw-Zeeland, Australië, Frankrijk, Duitsland en in mindere mate China en India.

Na een bescheiden start in 2012, werd in het voorjaar 2013 volop ingezet op promotie naar de professionele reissector, met onder meer workshops en beursaanwezigheid in Canada, Frankrijk, Duitsland (o.m. ITB Berlijn) en UK (WTM Londen, en een zeer succesvolle eigen workshop te Ieper). Meerdere groepen buitenlandse touroperators kwamen op verkennend plaatsbezoek dankzij de bemiddeling van Toerisme Vlaanderen.

Vanaf de herfst 2013 zal de communicatie naar de internationale media van start gaan en worden buitenlandse cultuurtoeristische journalisten aangespoord om over '100 Jaar Grote Oorlog' te berichten. Eveneens nog in 2013 zal een internationale communicatiecampagne het publiek in de beoogde landen uitnodigen om een bezoek te brengen aan "Flanders Fields – a place to remember". Het communicatiebureau werd in de lente van 2013 gegund en de campagne is in voorbereiding.

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Binnenlands Beleid, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Geert Bourgeois', written over a horizontal line.

Geert BOURGEOIS